

enable prediction of the evolution of IBD virus within a particular farm. The most effective way to deal with this disease is to conduct a specific prevention. Whether it will be successful depends on the quality of vaccines.

Key words: epizootic situation, chickens, immunodeficiency, vaccination, immunosuppression, Gumboro disease.

УДК: 636.09:619:578.824.1

ЕПІЗООТОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ СКАЗУ ТВАРИН В КОБЕЛЯЦЬКОМУ РАЙОНІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Тітаренко О.В., к. вет. н., доцент, elenaviktit@gmail.com
Богословська А.І., студентка факультету ветеринарної медицини
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

Анотація. Викладені результати епізоотологічних моніторингових досліджень щодо поширення сказу тварин у Кобеляцькому районі Полтавської області. Встановлено, що епізоотична ситуація зі сказу у районі протягом останніх п'яти років залишається відносно стабільною та контрольованою. Виявлено, що зараження вірусом сказу відмічали у лисиць, собак, котів та великої рогатої худоби. Найбільшу кількість серед усіх видів тварин, хворих на сказ, склали лисиці.

Ключові слова: сказ, епізоотологічний моніторинг, дикі тварини, лисиці, коти, собаки, небезпечний зооноз, поширення хвороби, профілактика.

Актуальність проблеми. Випадки захворювання на сказ фіксують на усіх континентах світу. Сказ має характер панзоотії [1]. Серед загальної кількості спалахів сказу у світі 50,71% зареєстровано у Європі, 25,55% - у Африці, 11,65% - у Азії та 12,9% спалахів – у Америці [1]. Ця проблема є актуальною і для України.

За даними Альянсу з боротьби проти сказу і Центрів США з боротьби із хворобами і профілактики хвороб, понад 55 тисяч людей у світі помирають щороку від сказу (в середньому одна людина кожні 10 хвилин). Причому, близько 95% смертельних випадків реєструється в Азії і Африці [2].

Сказ є однією з найпоширеніших небезпечних вірусних зоонозних інфекцій. Дані УНІАН у Міністерстві охорони здоров'я України свідчать про те, що останнім часом у нашій країні збільшилася кількість випадків захворювань людей на сказ. Щорічно в Україні реєструється приблизно 100-120 тисяч осіб, які звернулися до медичних установ з приводу укусів тваринами, з яких 60% одержують направлення за показниками підозри інфікування сказом [2].

Зараження людини відбувається в основному через укусу хворою твариною або унаслідок попадання її слини на свіжі рани, подряпини шкіри або слизові оболонки. Інфікування людини вірусом сказу відбувається переважно від диких хижаків (вовки, лисиці - 41,4%) або домашніх тварин (коти - 21,8%, собаки - 15,3%) а також сільськогосподарських тварин (20,2%) [2].

Більш, ніж 30 років триває епізоотія сказу в Європі, основними джерелами якого є дикі м'ясоїдні тварини, головним чином - лисиці. Епіцентром епізоотії залишаються країни Східної Європи: Україна, Литва, Латвія, Республіка Білорусь, Російська Федерація, Хорватія, епізоотична ситуація в яких визначає стан зі сказу в Європі [2].

Основним джерелом вірусу сказу на території України є червона лисиця, окрім того епізоотичний ланцюг хвороби підтримують близько 27 видів диких тварин, зокрема бобри, вовки, куниці, миші, їжаки та інші [2]. Так, у 2011 році на Полтавщині було зареєстровано 10 постраждалих людей від укусів їжаками [3].

Протягом лише 2011 року за антирабічною допомогою звернулось 2808 мешканців Полтавської області. При цьому постраждали від собак 1977 осіб, від котів — 634 (від котів, що мають господарів — 514, від бездоглядних котів — 120 осіб), від сільськогосподарських тварин — 83 особи

(із них хворими на сказ виявилось 20), від домашніх декоративних гризунів — 16 осіб. Від диких тварин постраждало 98 людей [3].

В Кобеляцькому районі за медичною допомогою звернулася 81 людина (в тому числі 16 дітей). Постраждало від хворих на сказ тварин 13 людей. Отримали ушкодження від собак 46 осіб (в тому числі від бездоглядних — 12). Від котів постраждало 11 людей (від бездоглядних — 2) [3].

В Україні за останні 15 років відмічений стрімкий розвиток епізоотії сказу. Починаючи з 1996 року по 2007 рік рівень захворювання виріс у десять разів. З 2008 року відмічається зменшення захворюваності [4].

Протягом 1996-2013 років в нашій країні спостерігається тенденція до збільшення кількості спалахів сказу серед домашніх м'ясоїдних, а саме котів, що свідчить про відсутність регуляції їхньої кількості в містах і сільській місцевості, а також відсутність планових щеплень серед тварин цього виду [5].

За останні 15 років в Україні встановлено зміщення епіцентру сказу зі східних та північно-східних областей до північно-західного регіону країни [5].

За даними звіту державної ветеринарної та фітосанитарної служби України з початку 2015 року в країні зареєстровано 798 неблагополучних щодо сказу пунктів. З метою обмеження поширення хвороби здійснюється комплекс ветеринарно-санітарних заходів: епізоотологічний та епідеміологічний моніторинг, системна парентеральна вакцинація свійських тварин, пероральна імунізація диких м'ясоїдних тварин тощо [6].

Щорічно в Україні здійснюється понад 5 млн. щеплень тварин проти сказу [4].

Для імунізації диких м'ясоїдних тварин в Україні використовується вакцина вітчизняного виробництва "Броварабіс – VRG", висока якість та ефективність якої підтверджена референс-лабораторією Міжнародного епізоотичного бюро по сказу АФФСА-Нансі (Франція) [4].

Завдання дослідження. Завданням наших досліджень було проведення епізоотологічного моніторингу сказу тварин у Кобеляцькому районі Полтавської області з метою з'ясування епізоотичної ситуації щодо цього небезпечного зоонозу.

Матеріал і методи дослідження. Для виконання поставленого завдання ми застосували метод епізоотологічного аналізу [7].

Матеріалом дослідження були офіційні дані звітності державних установ ветеринарної медицини у Кобеляцькому районі, а саме Кобеляцької районної державної лікарні ветеринарної медицини, Кобеляцької районної дільниці ветеринарної медицини та Кобеляцької районної державної лабораторії ветеринарної медицини.

При цьому ми провели аналіз даних щодо захворюваності диких та свійських тварин на сказ за останні п'ять років (2011-2015).

Результати дослідження. У Кобеляцькому районі Полтавської області з метою зниження захворюваності тварин на сказ проводять регулярні профілактичні парентеральні щеплення свійських собак і котів та пероральну вакцинацію диких м'ясоїдних, головним чином лисиці червоної, як основного джерела вірусу сказу. Для імунізації застосовують вакцину антирабічну для пероральної імунізації диких м'ясоїдних тварин «Броварабіс V-RG (BrovaRabies V-RG)» та вакцину антирабічну рідку інактивовану для щеплень свійських тварин «Рабістар» (RabiStar).

Проби головного мозку підозрілих щодо захворювання на сказ тварин направляються для проведення вірусологічних досліджень методом флуоресціюючих антитіл (МФА) згідно до ДСТУ 7053-2009 до Регіональної державної лабораторії ветеринарної медицини у Полтавській області.

Протягом 2011-2015 року були досліджені проби головного мозку від 226 лисиць, 20 собак, 9 котів, 6 голів великої рогатої худоби, 16 енотоподібних собак, 1 свині, 1 борсука, 1 тхора та 2 вовків.

В результаті проведених моніторингових досліджень нами було з'ясовано, що епізоотична ситуація зі сказу тварин у Кобеляцькому районі Полтавської області протягом останніх п'яти років (2011-2015) була відносно стабільною. Так, дані таблиці 1 свідчать про те, що за п'ять років всього було досліджено 282 тварини, підозрілі щодо захворювання на сказ. При цьому було виявлено 10 хворих тварин.

Загалом, починаючи з 2009 року в Кобеляцькому районі зареєстровано 14 неблагополучних зі сказу тварин населених пунктів.

Дані таблиці 2 свідчать про те, що зараження вірусом сказу відмічали у лисиць, собак, котів та великої рогатої худоби.

У 2012 році в районі було зареєстровано два випадки захворювання тварин на сказ (лисиці та собаки), що склало 2,5% від усієї кількості тварин, яких досліджували.

Загальні результати аналізу динаміки сказу тварин у Кобеляцькому районі Полтавської області за 2011-2015 роки

Рік	Загальна кількість досліджених тварин	Кількість тварин, хворих на сказ		
		абсолютне число	кількість хворих відносно загальної кількості досліджених за рік, %	кількість хворих відносно загальної кількості хворих за 5 років, %
2011	35	2	5,71	20,0
2012	80	2	2,5	20,0
2013	42	2	4,76	20,0
2014	59	2	3,40	20,0
2015	66	2	3,03	20,0
Всього	282	10	3,55	100

У 2013 році в Кобеляцькому районі виявили одного kota і одну собаку, хворих на сказ. Це склало 4,76 % від всіх досліджуваних тварин.

Результати аналізу динаміки сказу різних видів тварин у Кобеляцькому районі Полтавської області за 2011-2015 роки

Вид тварин	Всього досліджено за 5 років	Виявлено хворих на сказ тварин за 5 років	Кількість хворих від кількості досліджених тварин даного виду, %	Кількість хворих тварин за видом від загальної кількості хворих за 5 років, %
Лисиці	226	4	1,77	40,0
Собаки	20	3	15,0	30,0
Коти	9	2	22,22	20,0
Велика рогата худоба	6	1	16,67	10,0
Єнотоподібні собаки	16	0	0	0
Борсуки	1	0	0	0
Свині	1	0	0	0
Тхори	1	0	0	0
Вовки	2	0	0	0
Всього	282	10		100

Протягом 2014 року зареєстровано два випадки інфікування тварин вірусом сказу (хворими виявились лисиці). З-поміж тварин, яких дослідили, це склало 3,40%. У 2015 році виявили одну лисицю і одного kota, хворих на сказ, що склало 3,03% від всіх досліджуваних тварин. Найбільшу кількість хворих на сказ тварин за видами від загальної кількості хворих за 5 років склали лисиці (40,0%).

Хворих на сказ собак за 5 років від загальної кількості хворих було зареєстровано 30%. Кількість хворих на сказ котів від загальної кількості хворих тварин всіх видів становила 20,0%. Найменшу кількість хворих на сказ тварин за видами від загальної кількості хворих за 5 років було виявлено серед великої рогатої худоби (10,0%).

Таким чином, протягом останніх п'яти років в Кобеляцькому районі найбільшу кількість серед усіх видів тварин, хворих на сказ, склали лисиці.

Висновки

1. Епізоотична ситуація зі сказу тварин у Кобеляцькому районі Полтавської області протягом останніх п'яти років залишається відносно стабільною та контролюваною.
2. У районі зареєстровано 14 населених пунктів, неблагополучних щодо сказу.
3. Зараження вірусом сказу відмічали у лисиць, собак, котів та великої рогатої худоби.
4. Найбільшу кількість серед усіх видів тварин, хворих на сказ, склали лисиці.
5. Найменшу кількість хворих на сказ тварин за видами від загальної кількості хворих за 5 років було виявлено серед великої рогатої худоби.

Література

1. Особливості епізоотичного процесу сказу в Україні / М.В. Бабкін, М.А. Головка, О.М. Вержиховський, Д.А. Мороз // Ветеринарна медицина України. – 2013. - № 8. – С. 7 – 10.
2. Солодчук В.Л. Проблеми сказу – належну увагу / В.Л. Солодчук // Ветеринарна медицина України. – 2007. - № 8. – С. 34 – 35.
3. Эпизоотологический метод исследования / В.В. Макаров, А.В. Святковский, В.А. Кузьмин, О.И. Сухарев. – СПб: Лань, 2009. - 224 с.
4. Сказ – хвороба актуальна для України [Електронний ресурс]: Здоров'я. – Режим доступу: <http://health.unian.ua>.
5. Семиног В.І. Їжачки теж хворіють на сказ [Електронний ресурс]: Тижневик ЕХО. - Режим доступу: <http://www.exo.in.ua>.
6. Сказ входить до першої п'ятірки хвороб, спільних для людини і тварин [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://vet.gov.ua>.
7. Украина: эпизоотическая ситуация по инфекционным болезням животных [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://agronews.ua>.

**ЭПИЗОТОЛОГИЧЕСКИЙ МОНИТОРИНГ БЕШЕНСТВА ЖИВОТНЫХ В КОБЕЛЯЦКОМ РАЙОНЕ
ПОЛТАВСКОЙ ОБЛАСТИ**

Титаренко Е.В., к. вет. н., доцент, elenaviktit@gmail.com
Богословская А.І., студентка факультета ветеринарной медицины
Полтавская государственная аграрная академия, г. Полтава

Аннотация. Изложены результаты эпизоотологических мониторинговых исследований по распространению бешенства животных в Кобеляцком районе Полтавской области. Установлено, что эпизоотологическая ситуация по бешенству в районе в течении пяти лет остаётся относительно стабильной и контролируемой. Выявлено, что заражение вирусом бешенства отмечали у лисиц, собак, котов и крупного рогатого скота. Наибольшее количество среди всех видов животных, больных бешенством, составили лисицы.

Ключевые слова: бешенство, эпизоотологический мониторинг, дикие животные, лисы, коты, собаки, опасный зооноз, распространение болезни, профилактика.

EPIZOOTIC MONITORING OF ANIMALS RABIES IN KOBELYAKY DISTRICT OF POLTAVA REGION

Titarenko E.V., elenaviktit@gmail.com
Bohoslovska A.I., student of veterinary medicine faculty
Poltava State Agrarian Academy, Poltava

Summary. Rabies is one of the most dangerous viral zoonotic infections. In Ukraine for the past 15 years, noted the rapid development of epizootics of rabies.

For only during 2011 year for rabies using a good 81 inhabitants of Kobelyaky district of Poltava region. The patients suffered from rabies animal thirteen people.

The main source of the rabies virus in the territory of Ukraine is the red fox.

In addition epizootic chain disease support about twenty-seven species of wild animals, including beavers, wolves, marten, mice, hedgehogs and other species of wild animals.

There were determined the results of epizootic monitoring researches to spreading of animals rabies in Kobelyaky district of Poltava region.

Data characterizing the epizootic situation of animals rabies in Kobelyaky district for the period of 2011 – 2015 years have been analyzed and summarized.

There have been defined relative stability of the epizootic situation of animals rabies in Kobelyaky district during the last five years.

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

In general, since 2009, in Kobelyaky district of Poltava region, registered fourteen troubled with rabies animal settlements.

In the district with the aim of reducing the incidence of animal rabies conduct regular preventive parenteral vaccination of domestic dogs and cats and peroral vaccination of wild carnivores, mainly foxes red as the main source of the rabies virus.

For immunization vaccine used antirabies for oral immunization of wild carnivores BrovaRabies V-RG and vaccine antirabies liquid inactivated for pet vaccinations RabiStar.

The brain samples of suspicious regarding the disease rabies of animals sent to conduct virological research method of fluorescent antibodies (MFA) to the Regional State laboratory of veterinary medicine in Poltava region. In five years there were two hundred and eighty two investigated animals, suspicious about the disease rabies.

During 2011 - 2015 years were examined brain samples from two hundred and twenty-six foxes, twenty dogs, nine cats, six heads of cattle, sixteen raccoon dogs, one pig, one ferret and two wolves. When this was discovered 10 sick with rabies animals.

It is revealed that the virus infection of rabies observed from foxes, dogs, cats and cattle. The largest number among all kinds of animals infected with rabies, amounted to foxes (40,0 %). The number of sick on the frenzy of cats from the total number of sick animals of all kinds was 20,0 %. Sick with rabies the dogs for 5 years from the total number of sick enrolled by 30,0 %. Fewest number of sick on rabies of animals by types of sick for 5 years was found among cattle (10,0 %).

Key words: rabies, epizootic monitoring, wild animals, foxes, cats, dogs, spreading of the disease, dangerous zoonosis, prophylaxis.